

Eli laste osalusplatvorm
Neljas konsulteerimine

LASTE ARVAMUS VAESUSE JA SOTSIAALSE KAASATUSE KOHTA

Kokkuvõte laste vastustest

Märts 2026

MILLEGA ON TEGEMIST?

Igal lapsel ja teismelisel peaks olema võimalik elada õnnelikku ja tervislikku elu. Mõned lapsed vajavad lisatuge, näiteks haridusteel, tervishoiu, toidu või eluasemega.

Nende abistamiseks on Euroopa Liidu (EL) riikidel olemas riiklikud kavad. Nendes kavades juhindutakse Euroopa lastegarantiist.

EL kontrollib, kuidas garantii ja riiklikud kavad toimivad.

Seepärast oli oluline kuulda otse lastelt ja alla 18aastastelt teismelistelt, milline nende elu on ja kuidas asjad nende riigis toimivad.

Ajavahemikul 17. oktoobrist kuni 8. detsembrini 2025 osalesid lapsed kogu EList veebiküsitluses, teemarühmades ja intervjuudes [ELi laste osalusplatvormi](#) kaudu.

KES OSALESID?

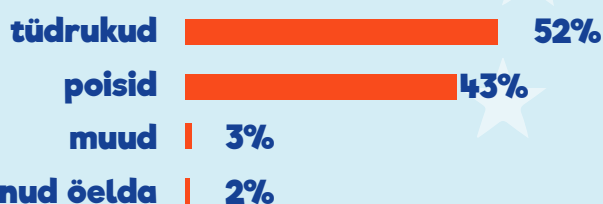
41 736 last ja teismelist
vanuses 8–17 aastat

Kõigist **27 ELi liikmesriigist**,
lisaks mõned välismaal elavad
kodanikud

Veebiküsitluse,
26 teemarühma ja
45 individuaalse intervjuu kaudu

MÄRKSÕNAD

 Vaesus	kui perekonnal ei ole piisavalt raha esmavajaduste (toit, eluase ja küte) rahuldamiseks
 Sotsiaalne kaasatus	kui tunned, et kuulud kuhugi, sind koheldakse õiglaselt ja sa saad kaasa lüüa igapäevaelu kõigis aspektides
 Euroopa lastegarantii	ELi kava, mis aitab riikidel parandada laste juurdepääsu esmatähtsatele teenustele
 Diskrimineerimine	kui kedagi koheldakse ebaõiglaselt seetõttu, kes ta on, või mõne tema tunnuse tõttu
 Takistus	miski, mis raskendab inimesel vajaliku abi ja toe saamist või teistega ühinemist ja kaasatuna tundmist

LASTE OLULINE SÕNUM

Paljud lapsed ütlesid, et abi ja teenused on olemas ning et mõned asjad on paranenud. Kuid mitte iga laps ei saa seda tuge kasutada ühtmoodi.

See tähendab, et isegi kui lastel on samad õigused, ei ole neil igapäevaelus alati samu võimalusi.

MIDA TULEKS LASTE ARVATES ETTE VÕTTA?

Kohelge lapsi lugupidavalt, aidake neil end turvaliselt tunda, kaitske nende privaatsust ning ärge neid kõrvale jätke

Muutke toetus praktiliseks, õigeaegseks ja usaldusväärseks, eelkõige laste jaoks, kes seisavad silmitsi suuremate takistustega

Vähendage kulusid või pakkuge peredele, kes seda vajavad, tasuta tegevusi, nii et kõik lapsed oleksid kaasatud

Kuulake lapsi nende elu mõjutavates otsustes ja näidake, mis tänu nende öeldule muutus

KAASAMINE JA ÕIGLANE KOHTLEMINE

Mida lapsed ütlesid

- Vaesus võib panna lapsed tundma häbi või tõrjutust isegi siis, kui tugiteenused on kättesaadavad, sest nad võivad muretseda, et neid koheldakse erinevalt või et teised mõistavad neid hukka
- Mõned lapsed puutuvad kokku diskrimineerimisega, mis on seotud puude, etnilise päritolu, rände, soo või muude erinevustega
- Lapsed tunnevad end turvaliselt, kui täiskasvanud neid toetavad, järgivad selgeid reegleid ja menetlusi ning tegutsevad õiglaselt ja järjepidevalt
- Lapsed tunnevad end kaasatuna, kui nende ümber on täiskasvanud, keda nad võivad usaldada ning kes võtavad neid tõsiselt ja kuulavad, mida neil öelda on

Mida lapsed palusid

- Tuge, mis on praktiline ja mida antakse õigel ajal ja järjepidevalt, eelkõige sellistele lastele, kes seisavad silmitsi suuremate takistustega või kes vajavad lisaabi
- Täiskasvanud peaksid astuma kiusamise ja diskrimineerimise vastu, kui nad seda märkavad, ning kaitsma laste väarikust, koheldes neid lugupidavalt ja seistes nende õiguste eest
- Toetus peaks kaitsma laste eraelu puutumatust ja seda tuleks pakkuda viisil, mis ei jäta neid kõrvale ega pane neid tundma end teistest erinevana
- Lastele tuleb pakkuda võimalusi mõtestatuks osalemiseks otsuste langetamisel ja neile tuleb näidata, mis on tänu nende öeldule muutunud

Laste mured on tõelised ning väärivad tõsiseltvõtmist ja tunnustamist, isegi kui täiskasvanud ei pea neid oluliseks.

Poiss, 16-17aastane, Rumeenia

Iga laps väärib kodu, interneti, toitu, ressursse, tervishoidu ja haridust, olenemata oma etnilisest, usulisest või muust kuuluvusest, kuid päris paljud lapsed jäävad sellest kõigest ilma – see peab muutuma.

Poiss, 15aastane, Bulgaaria

KOOLIELU

Mida lapsed ütlesid

- Reisid, tegevused ja varustus võivad maksta palju, mis võib takistada lastel osalemast
- Täiendav õpiabi ei ole alati kättesaadav, kui lapsed seda vajavad
- Testid, kodused tööd ja eksamid võivad tekitada suurt survet ja stressi
- Kiusamine ja diskrimineerimine võivad muuta kooli ebaturvaliseks
- Puuetega ja lisavajadustega laste toetamine ei toimi igapäevases koolielus alati hästi

Mida lapsed palusid

- Koolitegevused peavad olema tasuta või odavamad ning kogu maksumus tuleb eelnevalt selgelt lahti seletada; see puudutab ka lisakulu selliste asjade eest nagu materjalid, reisid või varustus, millega perekonnad ei pruugi osata alguses arvestada
- Tuleb kehtestada selged reeglid kiusamise ja diskrimineerimise kohta, veenduda, et kõik mõistavad neid ning kohaldavad neid järjepidevalt, et kahjulikul käitumisel oleksid selged tagajärjed ning lapsed tunneksid end turvaliselt, austatuna ja saaksid koolielus osaleda
- Tuleb tagada, et lastel on võimalus saada õppimisel tuge ning koolinõustajad ja -õed on kättesaadavad, kui lapsed neid vajavad
- Lapsed tuleb kaasata koolis otsuste tegemisse, kuulata, mida nad arvavad ning teha sellel põhinevaid muudatusi

Paljud õpilased ei saa endale lubada reise ega tasulisi üritusi ning isegi väikesed kulud võivad viia selleni, et tuntakse end kõrvale jäetuna.

Teemarühm, 16-17aastased, Rumeenia

Oleks tore, kui koolis oleks aega rääkida sellest, mis toimub ja kuidas me end tunneme.

Tüdruk, 15aastane, Taani

TERVISHOID

Mida lapsed ütlesid

- Pikad ooteajad võivad takistada lastel abi ja toetuse saamist, eriti vaimse tervise puhul
- Mõne perekonna jaoks on tervishoiuteenuste ja eelkõige eriarstiabi kättesaadavus väga halb ja see võib olla üsna keeruline maapiirkondades elavate perede jaoks
- Kulud võivad olla takistuseks, eriti hambaarstide, vaimse tervise toe ja muude eriarstide puhul
- Mõned lapsed ei ole kindlad, kuhu abi saamiseks pöörduda, eriti kui vanemad ei saa neid toetada

Mida lapsed palusid

- Kiirem juurdepääs arstidele ja eriarstiabile, kui lapsed seda vajavad
- Taskukohane ravi peredele, kes vajavad lisatuge, sealhulgas hambaravi ja eriarstiravi, nagu silmatestid ja prillid, vaimse tervise tugi ning kõne- ja keeleteraapia
- Selge ja lapsesõbralik teave selle kohta, kust tuge saada
- Parem ja kiirem vaimse tervise tugi, sealhulgas koolides pakutav tugi

See võib olla nii: võtan julguse kokku, et „okei, täna lähen räägin oma mure ära, ja siis selgub, et teda [kooli meditsiiniõde] ei ole enam isegi kohal.

Tüdruk, 17aastane, Rootsi

Igas koolis peaks olema vähemalt üks psühholoog ja üks sotsiaaltöötaja.

Tüdruk, 8aastane, Portugal

TOIT, SEALHULGAS ÜKS KOOLITOIT PÄEVAS

Mida lapsed ütlesid

- Tervislik toit on tervise ja õppimise seisukohast oluline, kuid mitte kõik lapsed ei saa seda iga päev
- Tasuta koolitoit ei ole kõigis koolides kättesaadav ja mõned vanemad õpilased ei saa seda, sest reeglite kohaselt ei ole neil selleks õigust, isegi kui nende peredel on probleeme
- Koolitoit ei ole alati kvaliteetne, ei näe hea välja ega maitse hästi
- Tervislikum toit maksab sageli rohkem kui töödeldud ja vähem tervislik toit, seega võivad pered valida töödeldud toidu, kuna neil on vaja raha kokku hoida, isegi kui nad eelistaksid tervislikumaid valikuid
- Kui koolid on suletud, näiteks pühade ajal, võib tasuta koolilõunates tulla paus, mis tähendab, et mõned lapsed ei pruugi sel ajal samaväärset abi toidu näol saada

Mida lapsed palusid

- Vähemalt üks tervislik eine koolipäeva jooksul võiks olla tasuta või taskukohase hinnaga
- Odavad ja tervislikud suupisted ja joogid peavad olema koolis kättesaadavad
- Parema kvaliteedi ja mitmekesisema valikuga koolitoit, sealhulgas puu- ja köögiviljad
- Toiduabi pühadeperioodil ja ajal, mil koolid on suletud, näiteks pühadeaegsed toiduklubid või toiduvautšerid, mis aitavad tagada, et lastel on vaheajal piisavalt süüa

Koolid peaksid pakkuma tasuta tervislikku toitu või suupisteid. Kool peaks olema turvaline koht.

Poiss, 16aastane, Poola

Peaksime keskenduma sellele, et näidata vanematele ja lastele, kuidas kodus tervislikult süüa. Seda tuleks rohkem õpetada.

Poiss, 17aastane, Ungari

ELUASE

Mida lapsed ütlesid

- Turvaline kodu aitab lastel tunda end kaitstu ja hoolitsetuna, mis toetab nende õppimist ja tervist
- Mõned lapsed elavad külmades, niisketes või ülerahvastatud kodudes
- Üüri-, gaasi-, elektri- ja veekulud võivad mõnele perele olla suureks koormaks. See võib panna mõned lapsed muretsema, et teised lapsed kaotavad kodu või peavad sõpradest ja koolist eemale kolima.
- Hoolekandeesitusest lahkuvad noored ei pruugi üksi elama asudes alati saada piisavat eluasemetoetust

Mida lapsed palusid

- Tuleb veenduda, et kodud on soojad, turvalised ja heas seisukorras ning et probleemid lahendatakse kiiresti, et lapsed saaksid elada mugavalt ja püsida tervena
- Kui peredel on vähem raha, tuleb neil aidata maksta üüri, kütte, vee ja energia eest
- Tuleb tagada, et lastel oleks piisavalt ruumi ja privaatsust, sealhulgas koht, kus vaikselt õppida
- Kasuperest või lastekodust lahkuvaid noori tuleb paremini toetada

See on väarikuse või häbi küsimus: et sul on oma koht, mis on puhas ja köetud.

Laps, Prantsusmaa

Üürileandjatel peaks olema õigustlik kohustus järgida miinimumnõudeid, kraanist peab tulema puhas vesi, soojustus peab olema piisavalt hea.

Tüdruk, 17aastane, Saksamaa

MIS SAAB EDASI?

2026. aastal kasutab EL laste öeldut koos iga riigi täiskasvanutelt saadud teabega, et vaadata läbi edusammud ja täiustada laste vaesuse ja tõrjutuse vastu võitlemise kavasad. Laste seisukohad on ELile abiks Euroopa lastegarantii ja riiklike kavade läbivaatamisel.

QR-koodi link: https://eu-for-children.europa.eu/childrens-voices_et

Kui sa oled alla 18aastane ja sul on vaja kellegagi oma tunnetest rääkida, siis palun pöördu usaldusväärse täiskasvanu poole või võta ühendust oma riigi [lasteabitelefoni](#)ga.

#EUChildParticipation